

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
комунального закладу
«Рівненський психоневрологічний інтернат»
Рівненської обласної ради**

13.06.2023

м. Київ, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 13.06.2023 групою НПМ здійснено відвідування комунального закладу «Рівненський психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Федусик Юлія Вадимівна, заступник начальника відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Захаров Руслан Бахтіярович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Круцюк Оксана Володимирівна, представник громадської організації;

Григор'єв Олег Валерійович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Лісова, б. 1, с. Боянівка, Рівненський р-н, Рівненська обл., 35324.

Згідно з Положенням комунального закладу «Рівненський психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради, затвердженого рішенням Рівненської обласної ради від 11.03.2021 № 106, інтернат є стаціонарним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Заклад розрахований на перебування 155 осіб. На день відвідування у пансіонаті перебувало 140 осіб (включно з особою, яка знаходилася у відпустці). Серед підопічних 139 жінок та 1 чоловік; 87 підопічних – дієздатні особи, 53 підопічні – особи, визнані у встановленому законодавством порядку недієздатними (із них 31 підопічний перебуває під опікою закладу).

У закладі мешкає 122 особи, яким встановлено групи інвалідності, 3 особи – ліжкові хворі, 25 підопічних – особи, які відносяться до маломобільних груп населення.

Окрім того, до інтернату евакуйовано 16 внутрішньопереміщених осіб із закладів Донецької та Харківської областей.

Штатна чисельність працівників інтернату складає 85,5 штатних одиниць, з яких 43,0 – медичний персонал (0,5 штатні одиниці – лікар загальної практики-сімейний лікар, 1,0 – лікар-психіатр, 7,0 – сестри медичні, 33,0 – молодші медичні сестри, 1,0 – сестра-господиня, 0,5 – дезінфектор).

Згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я від 29.11.2018 № 2220 заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю організація і управління охорони здоров'я, психіатрія, терапія; за спеціальністю молодшого спеціаліста з медичною освітою: сестринська справа.

Вартість харчування підопічних за 5 місяців 2023 року становить 5 127 824,40 грн., на 1 особу на добу – 108,68 грн.

Витрати на медикаменти за 5 місяців 2023 року становлять 495 185,37 грн., на 1 особу на добу – 10,49 грн.

Територія ПНІ огорожена, підопічні вільно пересуваються територією установи, мають можливість відпочивати. На території облаштовані криті альтанки, гойдалки, лави для відпочинку, навіси з лежачками (фото 1, 2, 3, 4).

Заклад має два житлові корпуси (житловий корпус № 1 – одноповерхова будівля, житловий корпус № 2 – двоповерхова будівля), адміністративну будівлю та інші господарські приміщення.

На сходах при вході до житлових корпусів наявні пандуси для забезпечення безперешкодного доступу до приміщення маломобільним групам населення (фото 5).

У кожному житловому корпусі перед входом у кімнату розміщені фото, прізвище з ініціалами осіб, які там проживають та номер кімнати. Підопічні забезпечені сезонним одягом, персональними контейнерами із предметами особистої гігієни. Одяг підопічних персоналізований, зберігається на окремих полицках, які підписані.

У холах облаштовано зони відпочинку, наявний телевізор для спільного перегляду. Окрім того, у приміщеннях закладу наявні кулери з питною водою та одноразовим посудом для пиття (фото 6, 7).

У житловому корпусі № 1 облаштована сімейна кімната для зустрічі підопічних з відвідувачами (фото 8, 9).

Зі слів керівництва ПНІ, харчування підопічних здійснюється через аутсорсинг: приміщення харчоблоку та основні засоби передані надавачу послуг ФОП Мозгова Лариса Олексіївна. Харчоблок інтернату перебуває в належному санітарному стані (фото 10). Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням,

наявне денне та перспективне меню. Працівниками харчоблоку відбираються, маркуються та належно зберігаються добові проби з приготовлених страв.

На кожного підопічного ведуться особові справи, підписуються договори про надання соціальної послуги відповідно до Державного стандарту соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.02.2018 № 1901.

Адміністрацією закладу відповідно до пункту 9 Типового положення про психоневрологічний інтернат (далі – Типове положення про ПНІ), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957, організовується проведення щорічного огляду підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра.

ПНІ дотримано вимоги Інструкції по забезпеченню гематологічного контролю при лікуванні лепонексом (клозапіном), затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.1995 № 147, а саме: гематологічний контроль підопічним, які приймають клозапін, здійснюється щомісячно.

Використання сум пенсій підопічних здійснюється з дотриманням Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 07.04.2022. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлено порушення права підопічних на охорону здоров'я та медичну допомогу.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Рівненській обласній державній адміністрації:

1.1. Забезпечити належний контроль за діяльністю комунального закладу «Рівненський психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради з метою реалізації прав підопічних.

1.2. Вжити заходів щодо укомплектування вакантної посади лікаря-психіатра в інтернаті задля належного забезпечення прав підопічних на охорону здоров'я та медичну допомогу.

2. Комунальному закладу «Рівненський психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради:

2.1. Забезпечити проведення щорічного огляду підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра з метою вирішення

питання щодо доцільності їх подальшого перебування в інтернаті та необхідність встановлення чи припинення опіки або піклування над ними.

2.2. Вжити інших заходів з метою дотримання прав підопічних.

За результатами опрацювання звіту заклад поінформував Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про виконання наданих рекомендацій, а саме:

з 02.05.2022 прийнято на роботу лікаря-психіатра на 0,5 ставки;

проводиться огляд та ознайомлення з історіями хвороб підопічних лікарем-психіатром;

15.05.2022 планується проведення лікарсько-консультативної комісії.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. Підвальне приміщення інтернату, яке визначено як укриття, потребує ремонту та не може експлуатуватись як захисна споруда, оскільки не відповідає Вимогам з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Підвальне приміщення знаходиться у неналежному санітарному та технічному стані: відсутня система вентиляції, електрика перебуває у незадовільному стані, наявні оголені дроти. В укритті відсутній запас питної та технічної води, продуктів харчування, засобів первинного пожежогасіння, засобів надання медичної допомоги, санвузол (фото 11, 12, 13, 14).

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання).

2. За неодноразовими повідомленнями підопічних під час інтерв'ювання, мешканців інтернату ізолюють до санітарної кімнати у якості покарання за погану поведінку, а також у випадках психомоторного збудження (фото 15, 16, 17, 18).

У ході відвідування 27.04.2021 року групою НПМ було виявлено облаштовану ліжком, туалетом і рукомийником кімнату ізоляції з відеонаглядом, де було ізольовано підопічну. На виконання рекомендацій керівництвом було надіслано інформацію про переобладнання кімнати фізичної ізоляції під

господарче приміщення, сантехнічні комунікації демонтовано. Однак, за словами підопічних, ця кімната досі використовується для ізоляції: персонал заносить до кімнати ліжку і відро кожного разу, коли вирішують ізолювати підопічного.

Зазначене є порушенням пунктів 48-49 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання (далі – Стандарти КЗК).

3. У ПНІ панує пригнічена атмосфера, підопічні закриті, бояться можливого покарання за повідомлення про неналежне поводження з ними з боку персоналу. За словами підопічних, персонал інтернату здійснює психологічний тиск на мешканців закладу, а саме: лаються на них, підвищують голос, кричать, поводяться агресивно у випадках, коли ліжкові хворі здійснять свої фізіологічні потреби у ліжку.

4. Через недостатню чисельність молодшого медичного персоналу існує практика заборони підопічним вдень лежати чи сидіти на застелених ліжках.

Так, на прохання учасників групи НПМ сісти на ліжку для інтерв'ювання підопічні повідомляли, що їм заборонено сидіти на застелених ліжках, загортали куток покривала та обережно сідали на край ліжка (фото 19).

Окрім того, група НПМ стала свідком того, як сестра медична зробила зауваження підопічній, яка вдень відпочивала на своєму ліжку.

Персонал закладу також підтвердив факт заборони підопічним лежати на свої ліжках, мотивуючи це тим, що вони не можуть декілька разів за день прибирати кімнати підопічних.

Так, діяльність установи організована здебільшого в інтересах персоналу, а не підопічних. Персонал підіймає мешканців о 6 ранку, щоб помити підлогу і здати зміну. Після сніданку підопічних примушують перебувати в коридорі, на вулиці, у облаштованій телевізором кімнаті для відпочинку, де вони проводять свій вільний час (фото 20). Заборона протягом дня перебувати у власних кімнатах не відповідає вимогам пункту 36 розділу III Стандартів КЗК.

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 48 Конституції України).

5. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах підопічних, що є порушенням норм житлової площі на особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007).

Так, кімната № 7 житлового корпусу № 1 має площу 12,245 м², при цьому вона розрахована на 4 осіб. Відтак на одну особу припадає 3,06 м², а не передбачені чинним законодавством 8-10 м² (фото 21, 22).

6. Окрім зазначеного, не всі підопічні забезпечені в повній мірі твердим інвентарем та столовим посудом відповідно до розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку,

осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми).

Наприклад, кімнати №№ 7, 8 житлового корпусу № 1 мають лише 4 ліжка, тобто тумбочки приліжкові, шафи, столи, стільці тверді, склянки для пиття води і таке інше в кімнатах взагалі відсутні (фото 22, 23).

7. У більшості житлових кімнат корпусу № 1 є шафи та приліжкові тумби. Водночас у ході відвідування було з'ясовано, що особистих речей підопічних там немає (фото 24, 25). При цьому, працівники інтернату повідомили, що підопічні мають особисті речі, одяг, однак зберігаються в загальній гардеробній кімнаті (фото 26). Зазначене порушує право підопічних на вільне користування власними речами та не відповідає вимогам пункту 34 розділу III Стандартів КЗК.

8. У деяких житлових кімнатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур (фото 27, 28).

На вікнах у ванній кімнаті та лазні відсутнє непрозоре скло або непрозора плівка (фото 29, 30). У банно-пральному комбінаті відсутні перегородки між ванними (фото 31).

Окрім того, на вікнах житлових кімнат відсутні ручки для відкривання (фото 32), туалетні кімнати не зачиняються зсередини.

Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення приватності підопічним та наявності позитивного терапевтичного середовища й не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів КЗК.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

9. Житлові корпуси закладу не повністю пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Зокрема, усупереч вимогам пунктів 5.2 ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018) верхня і нижня сходинка сходового маршу не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходінок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу. Указаний недолік у ході відвідування був виправлений працівниками ПНІ (фото 33).

10. Усупереч вимогам ДБН В.2.2-40:2018 Житловий корпус № 2 не враховує потреби маломобільних груп населення. Коридори корпусів не містять бічні поручні (фото 34), дверний проріз до санітарного вузла неможливий для використання особами на кріслах колісних.

11. Індивідуальні програми реабілітації осіб з інвалідністю (далі – ІПР) заповнюються формально, що не відповідає Положенню про індивідуальну програму реабілітації особи з інвалідністю, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2007 № 757, та не створює умов для належної медичної, соціальної та інших видів реабілітації в інтернаті.

Так, під час вивчення особових справ мешканців ПНІ групою НПМ було виявлено ІПР підопічної, у якій вказано, що «особа постійно лежача». Водночас соціальний працівник повідомив, що вказана особа не є ліжковою хворою та пересувається самостійно (фото 35). Окрім того, працівник зазначив, що не всім підопічним забезпечується особиста присутність під час засідання медико-соціальної експертної комісії при розробленні чи перегляді ІПР.

12. У порушення пункту 5 Типового положення про ПНІ інтернатом не забезпечується проведення комплексу реабілітаційних заходів підопічним, оскільки у закладі відсутня посада лікаря-реабітолога.

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

13. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Водночас у супереч пункту 7 Типового положення про ПНІ інтернатом не забезпечується денна зайнятість підопічним (заняття творчістю, дозвілля, навчання, добровільна праця тощо) з урахуванням їх стану здоров'я та бажання підопічних.

Так, у закладі є посада організатора культурно-дозвіллевої діяльності, однак згаданий працівник не веде жодного журналу заходів з підопічними, розкладу занять та видів діяльності, які проводяться з підопічними.

Окрім того, під час спілкування з організатором культурно-дозвіллевої діяльності групою НПМ було встановлено, що дозвілля підопічних є вкрай обмеженим та зводиться, переважно, до перегляду телевізору або прослуховування музики.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Міністерству соціальної політики України, Національній соціальній сервісній службі України вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг комунальним закладом «Рівненський психоневрологічний інтернат» Рівненської

обласної ради, а також у межах здійснення контролю за діяльністю відповідного структурного підрозділу місцевої держадміністрації, надати оцінку діям чи бездіяльності відповідних посадових осіб Рівненської обласної військової адміністрації.

2. Рівненській обласній військовій адміністрації вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності комунального закладу «Рівненський психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради.

3. Комунальному закладу «Рівненський психоневрологічний інтернат» Рівненської обласної ради забезпечити:

облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;
посилений контроль за ставленням персоналу інтернату до підопічних, зокрема вжити дієвих заходів для уникнення неналежного поводження з підопічними;

дотримання норм житлової площі на особу;

облаштування житлових кімнат інтернату відповідно до Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857;

право підопічних на вільне користування власними речами, зокрема дозволити їм тримати свої речі у приліжковій тумбочці та шафі, які знаходяться в кімнатах;

право підопічних на приватність, зокрема затонувати вікна у ванній кімнаті та лазні, забезпечити банно-пральний комбінат перегородками між ванними, а кімнати, у яких проживає більше, ніж одна особа – ширмами;

оснащення вікон житлових кімнат ручками для відкривання та туалетних кімнат замками;

облаштування житлового корпусу № 2 відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Державні будівельні норми. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»;

посилений контроль за належними організацією та проведенням огляду підопічних медико-соціальною експертною комісією;

проведення комплексу реабілітаційних заходів відповідно до індивідуального плану реабілітації;

створення умов для участі підопічних в культурно-масових заходах та комплексі реабілітаційних заходів і денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання.

Додатки: фотоматеріали – на 8 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

Заступник начальника відділу реалізації національного превентивного механізму в закладах соціального забезпечення та освіти Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Юлія ФЕДУСИК

Фото 1

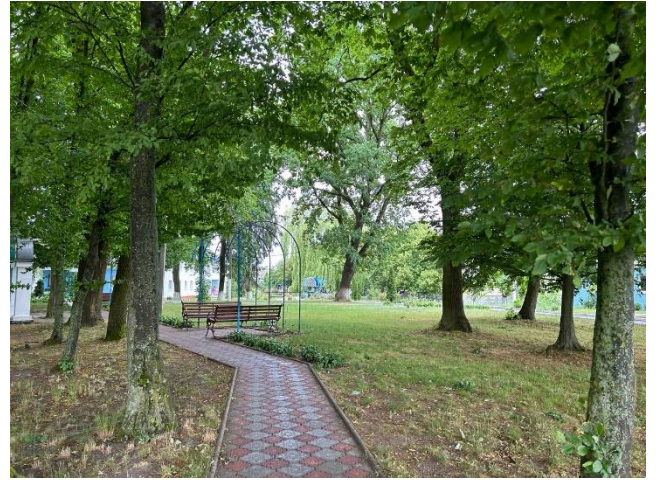

Фото 3

Фото 4

Фото 2

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

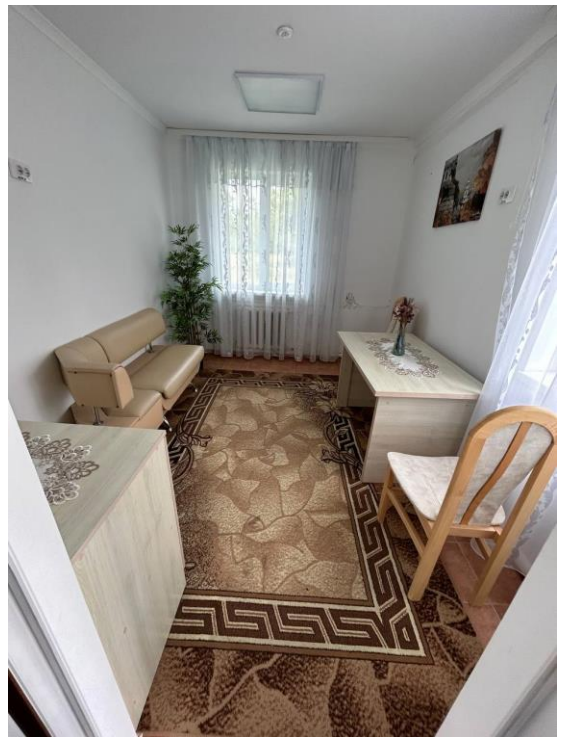

Фото 9

Фото 10

Фото 13

Фото 11

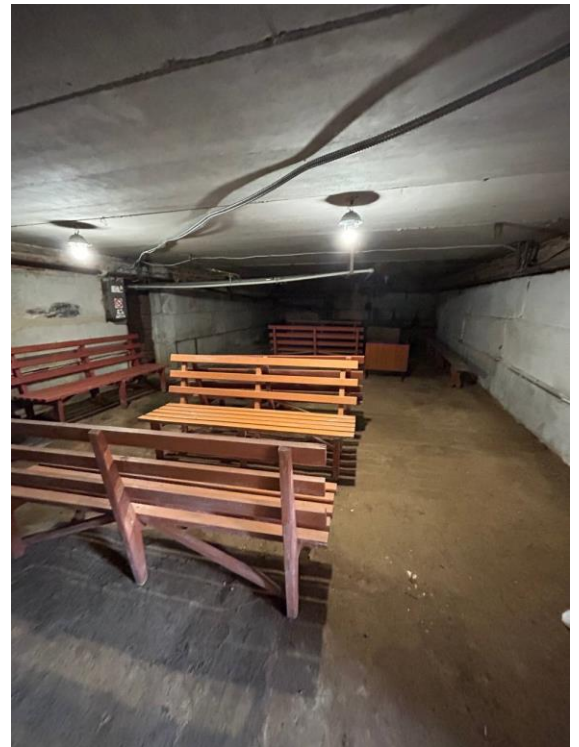

Фото 14

Фото 12

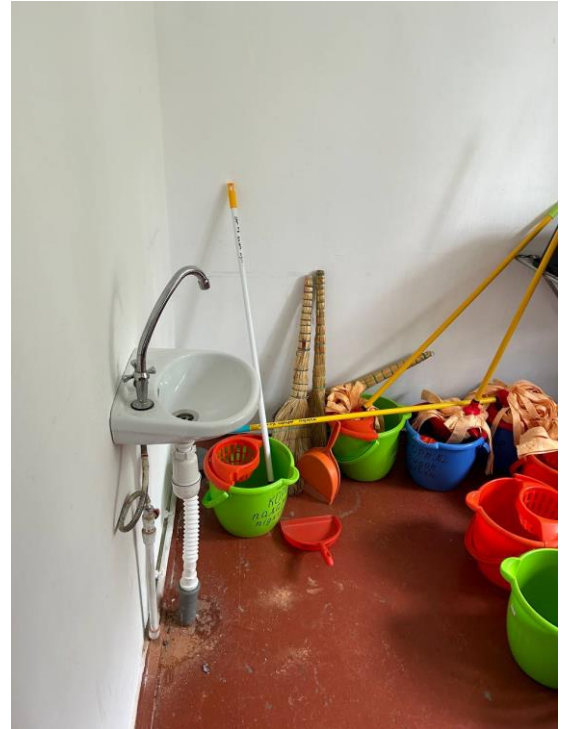
Φοτο 15

Φοτο 16

Φοτο 17

Φοτο 18

Фото 19

Фото 20

Фото 21

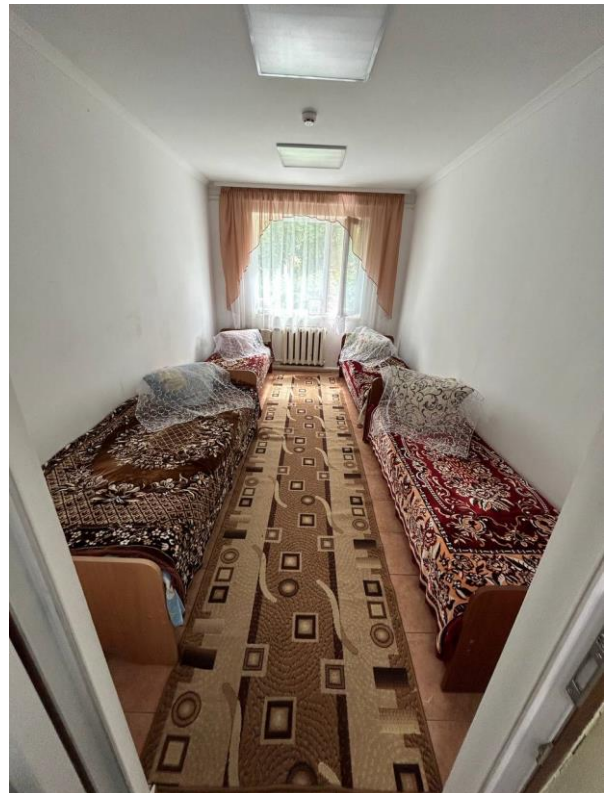

Фото 22

Фото 23

Фото 24

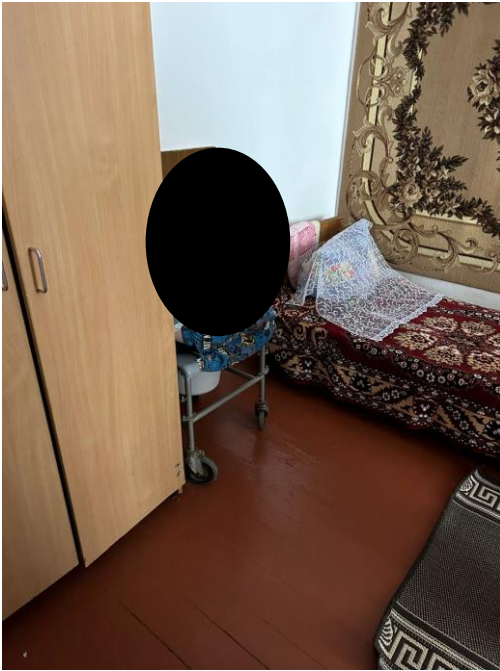

Фото 25

Фото 26

Φοτο 27

Φοτο 28

Φοτο 30

Φοτο 29

Φοτο 31

Фото 32

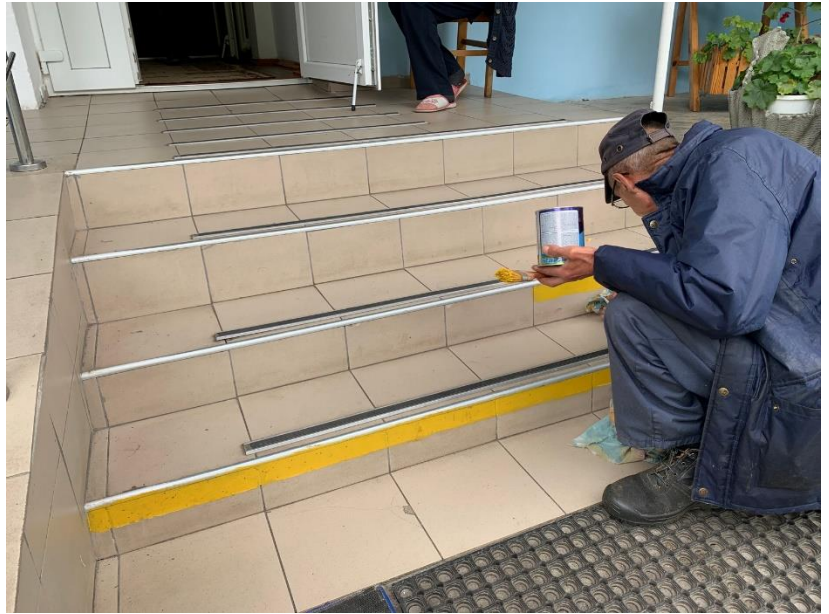

Фото 33

Фото 34

Індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, організаціями, у яких працює або перебуває інвалід, дитина-інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, з урахуванням статті 23 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»

Індивідуальна програма реабілітації інваліда № 382/і;
вікова категорія від 18 років та старше

Дата заповнення **27.08.2021;** МСЕК МР спеціалізована психоневрологічна

ПІБ [REDACTED] 3. Стать: чоловіча, жіноча

Дата [REDACTED]

Місце проживання: **Рівненський р-н, с. Боянівка, вул. Лісова, 1 (будинок інтернат)**

Освіта: немає; дошкільна освіта; початкова загальна освіта; базова загальна середня освіта; **повна загальна середня освіта;** професійно-технічна освіта; неповна вища освіта; базова вища освіта; вища освіта

Професія **немає** 7. Працює: **не працює** причина інвалідності: **загальне захворювання**

Група інвалідності: **друга**

Загальна тривалість перебування на інвалідності:

Програма реабілітації складена: первинно, **повторно**

Клініко-функціональний діагноз та код за МКХ-10: **F 20 (з розладами психіки)**

Супутні захворювання (за МКХ-10): **M 21.6 Вальгусна деформація стоп. Са лівої молочної залози. Остеохондроз ПШХ.**

Обмеження життєдіяльності: **особа постійно лежача!**

Вид обмеження	Ступінь обмеження					
	До виконання ІПР			Після виконання ІПР		
	I	II	III	I	II	III
1 До самообслуговування	-	-	-			
2 До пересування	-	-	-			
3 До орієнтації	-	-	-			
4 До спілкування	-	+	-			
5 До контролю за поведінкою	-	+	-			
6 До трудової діяльності	-	+	-			
7 До навчання	-	+	-			
71 До професійного навчання	-	+	-			
72 До здобуття освіти	-	+	-			

Види та форми реабілітаційних заходів	Рекомендації МСЕК			Коригування реабілітаційних заходів	Виконання
	обсяг	термін	місце		
Послуги медична реабілітація	амбулаторне лікування	впродовж року	ЦРЛ, ЦПМСД, ОПЛ, РОЦПЗН, БІ		
нова терапія:	Нейролептики, снодійні з-би,	згідно призначень	БІ, ЦРЛ, ЦПМСД		
флактичні заходи	Загально-клінічні та б/х обстеження: показники				

Фото 35